

TRIGLAV

GLASILO DRUŠTVA CANBERRE IN OKOLICE

"ASSOCIATION NEWS" — Organ of S.A.A. CANBERRA Inc.

Canberra, 30. maja, '74.

L E T N I B A L L

bo 8. junija '74

Spored: 1. rozdrav
 2. Vecerja
 3. Nastop Plesalk
 4. Podaritev nagrad
 5. Ples

Vstopnina Za clane 5-00 (vkljucena je vecerja)
 Za neclane 7-00 (" ")

Igra: J. Sirola

Rezervirajte pravocasno - osebno ali po telephonu - 821083.

Z n a m e n j e

Simon Gregorcic

Na polju znamenje stoji,
podoba krasna v njem zari,
ni slika blazene Device,
svetnika ne in ne svetnice.

Cprav obraz svetnika ni,
ceprav svetnice slika ni,
podoba ta je meni sveta,
casti jo moja dusa vneta.

Pred njo presvetlo luc gojim,
lepo, zvesto za njo skrbim,
naj sveti sonce, zvezde jasne,
pred sliko moja luc ne ugasne.

In cvetek, ki lepo cvete
s pobožno berem ji roko,
pred njo prekrasne vence devam
in zraven glasne pesmi pevam. -

Ni znamenje na polju to,
to noje je srce gorke,
in ta obraz, prepoln miline,
njo je slika noje domovine.

Ta srebela lue - moj srečni zar,
le njej planti in bo vselkar,
in z duše cvetjem plomenitim
njo kitil bom, kot ždaj jo kitim.

Nje prvi spev je moj slavil,
poslednji njej se bo glasil,
in zadnji glasi ti mi boje:
Bog cuvaj domovino naj!

BALINANJE

V Canberri so dolgo govorili o baliniscu, ki pa se samo ni hotelo napraviti. Končno na pobudo zelo vnetega balinarja so se dela pričela in tudi uspešno dokončala. Predno se je balinisce dobro zgladilo so nasi balinarji že izzivali "nasprotnike" naj se pomerijo z njimi, če si upajo. In res so ta korajzari iz Melbourn napovedali svoj obisk za lanski Božic.

Maša slupina s svojimi ženami je povzela balinanje z izletom v Canterro. Takrat je preca bila mila nasemu društvu, to je našim balinarjem, da so tako postali še bolj glasni in korajzari. Napovedali so tekmo vsem slovenskim društvom križem Avstralije. Za Veliko noč se je zopet odzvalo društvo Melbourne, prisli sta tudi društvi Geelong in društvo Adelaide, ta zadnje s polnim avtobusom članov in navijacev. Lep je bil ta obisk in upamo, da se bo še kdaj ponovil.

Na Velikonocno večerjo po izrednem sestanku, kjer smo mislili, da smo odstranili vse dvome in sporne točke, se je pričelo tekmovanje. Četel se nam je lep dan in v e je bilo midne valje. Sredi popoldneva nas je presenetil mračen dež. Po dežju smo s metlami pometali vodo iz balincev. Zraven dežja je pritisknil se veter in razen in marsikateri kozarec se je prevrnil. Slabo vreme ni ustavilo jurčke balinarje, da so skoncali prvo tekmo. Medtem se je stemanilo, nekateri se sli k slovenski masi, Canberceni pa so se "pogreznili" v zemljo. Upraviceno so jih kritizirali gostje, ko so izginili brez, da so rekli lahko noč. Res je, da jih je doma čakala topla večerja, vendar gostje so bili prepričani, da se jih Canberceni bojijo. Adelaide, Geelong in Melbourne so odigrali se nekaj tekem, v odsotnosti canberskega društva.

Prihodnje jutro ko smo ob 9. uri prisli od mase in sta sence in Ivan Savle že gladila balinisce so Canberceni se vedno gledali pod kožo.

Ker smo se dogovorili da pričnemo s tekmovanjem ob 9. uri in smo balinarje morali vleci iz postelje, preko telefona seveda, smo pričeli z igrami sele po deseti uri. Vreme nam je bilo-milo tako smo tekmovanje nadaljevali medtem ko je rastla napetost in trenje.

Mostva so po moji presoji bila precej izenačena in težko bi bilo vedeti kdo bo zmagovalec. Najhni nesporazumi in volja za zmago so doprinosili svoje - to da je Canberra bila res v zadrogi, kot pravi A. Markic, v "Vestniku" ker i je osvojila oba pokala.

Ker sem bil tesno povezan z vsemi pripravami in tekmo, moram naglasiti, da ni bila zadrega v tem, da si je Canberra pokale osvojila, temveč radi vzdusja novoscljivosti, ki so ga pokazali nekateri. Tuljenje in ostri vzkliki nekaterih navzočih gotovo niso bili pravo ozračje za predajo pokalov, ceprav posteno zasluženih. Zato smo toraj predali pokale po odhodu Adelaide, ker so nekateri ravno med njimi bili najbolj zagreti. Pokali so bili izročeni pred društvoma iz Geelonga in Melbourne, ki sta bili pohvaljeni kot dobri in olikani sportniki.

Obsoditi moramo nesportno postopanje Canberskih balinarjev, ko so Melbourne prisepetavali, da jim bodo zadnjo igro pustili. Kot pravi g. Markic je bila igra zelo napeta in sem bil jaz osebno prepričan, da jo bo Melbourne dobil, a je sreča zadnji moment hotela drugače. Če bi Melbourne dobil, bi jim nasprotniki res lagali, da so jim igro dali. To bi njihovo zmago zagronilo, postopek pa ni prijateljski, niti vreden sportnika.

Baliranje ni mera ugleda, postenosti, prijateljstva, niti bogastva. Če zmagajo Primorci iz Adelaide, Melbourne, Geelonga ali Canberre so to Slovenci, zakaj naj bo med njimi razlika če isti živijo v Adelaide ali Canberri, ne vem. Vem pa, da je bila igra namenjena, da naveže prijateljstvo, ne nasprotje. Verjetno smo se vsi kaj naučili.

Polde BAJT

B I L J A R D

je tista panoga nasega društva, ki "zadrži" vasega moza v domu proti lastni volji. Je pa tudi tisto, kar pomaga nasemu društvu, da počasi odplačuje svoj dolg.

Ze lani smo organizirali biljardsko tekmo članov, ki jo je vodil Colin Baddock. Takrat si je osvojil nagrado Tony Peereboom, letos pa so člani način tekme spremenili. Postavili so se pari in med seboj odigrali po tri igre. Zmagovalec se je nato postavil v prvo, promagani pa v drugo ligo.

Zmagovalec prve lige je Tone Pavlic, druge lige pa Cvjetko Falez st. Na žalost se je na seji tudi odlocilo, da se ponovno srečata oba prvaka in dokončno odlocita komu gre mesto prvaka. Tekma med Tonijem in Cvetkom je bila 29.5. zvečer. Oba sta imela precej navijancev. Toniju je bilo proti koncu menda kar malo vroče, vendar mu je uspelo, da si je ohranil naslov prvaka v biljardu za leto '74.

Pokal bo predan prvaku na letnem plesu.

Toni GRLJ

POL LETA JE ZA NAMI - Leto poteka hitro. Vecina je kar pozabila, da je minulo pol nasega leta in, da so morali priti na polletno sejo. Seje med člani verjetno niso prevec popularne, toda hoces noces, tudi v trdo jabolko je treba tu in tam ugrizniti.

Če gledamo nazaj smo lahko kar ponosni, kljub temu da ne dobivamo dosti pohval. Od obiska Savskega Vala, Miklavževanja, Silvestrovanja, nastopa Henderson Sisters, Vinske trgatve in nazadnje lepega obiska Bloda iz Melbourne, je vse zahtevalo veliko dela in skrbi. Predvideni Letni ball, pri katerem bodo zopet nastopale Henderson Sisters z lepim plesanjem, bo zopet zahteval čas in žrtve. Na sporedu je so petem obisku Mineros in končno se prodaja srečk za loterijo in naše leto bo končano predno se bomo dobro zavedali - enim v oddih, drugim v grajo - in zopet bo teklo leto drugim.

Cvetko FALEZ st.

KMECKA OHCET V LJUBLJANI

Če v tujini kaj pogresamo, so to gotovo domače navade in običaji. Vse leto je prepleteno s posebnostmi, ki so vezane na različne letne case in praznike in jih drugi narodi skoraj ne poznajo. Gotovo, da je bilo to edino in nujno veselje slovenskemu človeku, ko je jecal pod tezo fevdalnega jarma.

Slovenec je nanizal, posebno se okoli ohceti, polno lepote in veselja. Greh bi bilo pozabiti enega teh običajev. Kmecka ohcet v Ljubljani nam je dokaz, da ves svet občuduje preprosto veselje.

Ko spomnimo "Kmecko ohcet" na ta ali oni način vidimo, da tej svetovno znani privlačnosti manjka glavni del - naše kmecke ohceti v preteklosti in danes se se in se končajo v cerkvi.

Kljub temu, da je naša zgodovina polna krutosti, krvi in okovja, mora biti se zlagana. Kako se morejo lagati svetu, da se kmecka ohcet ni končala in zvezala v cerkvi?! Kako morejo naša društva podpirati takšno laž?

Cvetko FALEZ st.

SVOBODA V PODMRAKU

(nadaljevanje)

IV.

Dunajski vladi in vsem njenim pokrajinskim podružnicam je bilo odločilne važnosti, da se vsi dosežki duha in kulture, zlasti na področju upodabljalne umetnosti, prikazujejo tujemu kot odsev avstrijske, ne pa slovenske ali ceske ali poljske in druge kulture. Zato je - iz golih političnih nagibov - gmotno podpirala avstrijske, ne pa slovenske razstave. Slednje je indirektno ovirala, pa tudi direktno onemogocala. Kar je torej prislo na drage svetovne razstave, je moralo imeti avstrijski pečat. To avstrijanstvo je dosledno istovetilo narodnost s pripadnostjo avstrijski državi, ki je bila vedno i po dinastiji i po vladi in vojski - nemška. Tako veme iz skusnje, kako so avstrijske oblasti našim slovenskim izseljencem na listinah pacilo pristna slovenska imena (priimke) z nemskim pravopisom (n. pr. s so pisali sch) in kako so dosledno etnično (narodnostno) pripadnost v večnarodni državi nadomestili z državno. Nasi izseljenci niso bili Slovenci, marveč Avstrijci. To je bila politika nacionalnega zatiranja, ki se je raztezala na vsa področja izvendržavne aktivnosti.

Proboj slovenske kulture pod slovenskim imenom v široki svet je bila v onih časih nemogoca zadeva, razen z lastnimi gmotnimi sredstvi in s tveganjem rezinskega oviranja in zasledovanja. Kultura pa je bilo edino

sredstvo, s katerim bi si narod, kakor je nas, mogel utirati pot v svet in tamkaj siriti slovensko ime. Taka je resnica o "afirmaciji" slovenstva pred letom 1918 in posledice take afirmacije v usodnih dneh po zaključku prve svetovne vojne ima vsak razsodni clovek na dlani.

Kdor se resno trudi, da bi prav tolmacil ocenjevanje nacionalno-političnih dogodkov zadevajocih nas narod v onem casu, ko tako ocenjevanje zasleduje po zdonskih publikacijah, je logico nekako prisiljen priti do zakljucka, da se vzdrzuje podmena, kot bi bilo takratno slovensko politično vodstvo, s Slovensko ljudsko stranko na celu, napravilo napako, ker ni sklicalo samostojne, suverene slovenske drzave. Takrat, na prelomnici narodne zgodovine, je bil pravi trenutek za to, ŕako clovek sklepa iz raznih bogunskih virov zadnjega casa.

Ne da bi osporaval tezo, da je imel in ima slovenski narod kot oticna enota polno pravico do suverenega samoupravljanja, ki je v polnem obsegu ostvarljivo le v lastni narodni drzavi, se mi zdi umestno to vprasanje nokoliko osvetliti z zgodovinsko lucjo.

Kar je bilo povedanega v prejsnjih odlomkih te razprave o mednarodni poziciji slov. naroda ob prelomu l. 1918, je umestno imeti stalno pred ocni in polno upostevati, kadar zelimo kar mogoce objektivno presojeti tedanje dogodke in kadar iscemo, katerim ciniteljem bi naprtili odgovornost za tisto, kar se nam ne zdi prav sedaj, ko gledamo nazaj.

Na drugi strani bo pa tudi prav, ce so vsi, ki nocejo gledati nazaj, temvec samo naprej, vendarle ozrejo nazaj in si na podlagi ponovne ocene onih dogodkov priznajo, da ni pravico kratkomalo potegniti crto cezje.

Mladi rod ni doziviljal velicastnih prizorov vstajenja naroda, ki se je zacelo meseca maja 1917, in zato motri dogajanja onih dni skozi ocala neljubih posledic. A zaradi ocala, ki prizore po svoje barvajo, resnica sama ni nic drugačna. Samo ocala moramo odloziti, pa bomo točno videli, kaj je v najniski deklaraciji, ki jo je dr. Anton Korosec prebral dne 30. majnika 1917 v avstrijskem parlamentu, recono glode slovenskih narodnih zahtev. Ne zahteva se v deklaraciji ustanovitve slovenske narodne drzave, marvec (dobesedno "... zdruzitev vseh po Slovencih, Hrvatih in Srbih naseljenih predelov monarhije v eno samovladno in na demokraticni osnovi zgrajeno drzavno telo...." Kar so poslanci Jugoslovanskega kluba v dunajskem drzavnem zboru imeli v mislih, ko se na Krekor predlog sestavili deklaracijo, je bila enotna drzava Slovencev, Hrvatov in Srbow, sestavljena iz treh enakopravnih enot, katerih ena bodi Slovenija, Slovenski narod je deklaracijo sprejel in odbbril z velikim navdušenjem, sredi strasne vojne, ki je deloma divjala na njegovem lastnem ozemlju. Ze dolgo prej in tudi takrat smo Slovenci nosili v svojih dusah podobo Združene Slovenije, ki naj bi se uresnicila v lastni narodni drzavi. Toda politični voditelji so vedeli, da morajo kot vodniki malega naroda biti neskončno previdni, da, kakor je zapisal Ivan Lincin, svojega malega broda ne razbijejo ob prvih cereh in da ga ne pogoltnejo zahrbtni vrtinci. Mesec dni po podpisu proslulega londonskega pakta med Anglijo, Francijo, Rusijo in Italijo je Jugoslovanski odbor, cigar clani so bili tudi trije Slovenci (Gregorin, Vošnjak in Niko Zupanic) dne 15. maja 1915 sestavil drzavnopravni program, po katerem se naj Jugoslovani zedinijo v oni drzavi. Program med drugim pravi: "Samo eno srodstvo more ustvariti trajni mir v vsej jugovzhodni Evropi in posebno na Jadraniu in Balkanu. To je zedinjenje vsega prebivalstva iz vsega jugoslovanskega podrocja v eno neodvisno drzavo".

Nekako mesec dni po proglasitvi majniske deklaracije pa je bila podpisana znana Krfska deklaracija, sklonjena in podpisana med kraljevino Srbijo in Jugoslovanskim odborom na otoku Krfu. V smislu deklaracije se hočejo vsi Srbi, Hrvati in Slovenci brez ozira na dotedanjo državno pripadnost združiti v okviru enotne, enodvisne, demokratske in parlamentarne države na podlagi enakopravnosti vseh treh narodov in na podlagi načela samoopredelitve. Če iskreno priznamo tvorcem naše politične preteklosti zavest težke odgovornosti za usodo malega naroda, moramo pravilno razumeti "okvire", v katerih so se pojavljale slovenske narodne zahteve.

V.

Konec oktobra 1918 je bil slovenski narod po razpadu Avstro-ogrske monarhije v skrajno kocljivem položaju. Vse meje so padle in od vseh strani so pritiskali na slovensko ozemlje sovražni sosedi, da bi se ga polastili. Da se razgaljeni ozemeljski enoti naseljeni na bivšem Avstro-ogrskem področju s Slovenci, Hrvati in Srbi, da značaj državnosti, je bilo ustanovljeno v Zagrebu Narodno Vijeće, ki mu je predsedoval dr. Korosec. In da bi Narodno Vijeće utrdilo svojo oblast pred svetom, je Korosec sklenil s predsednikom srbske vlade Pašićem "Zenevski pakt", s katerim je srbska vlada (na Krfu) priznala Narodno Vijeće za zakonito vlado Jugoslovánov bivše monarhije in Trumbica za njenega zastopnika pri zapadnih zaveznikih.

Kar je bilo v danih razmerah in v zavesti ogromne odgovornosti mogoče slovenskemu političnemu vodstvu storiti, je bilo napravljeno. Kar je pa sledilo, ni bilo mogoče predvidovati. Pašić je po podpisu Zenevskega pakta odstopil; srbska vlada je začela pogajanja za Korosecovi hrbtom s srbsko-hrvatsko koalicijo pod vodstvom Svetočarja Pribicevića, kar je privedlo do "narodnega zedinjenja" 1. decembra 1918. Srbski delegat na mirovni konferenci je pristal na izvedbo londonskega pakta, Korosecu pa je bila onemogočena pravočasna vrnitev iz Pariza, da bi bil sodeloval pri formulaciji zedinjenja, ki v svoji brezpogojnosti ni ustrezalo narodni volji večine Slovencev in Hrvatov. Izgubili smo znaten del slovenskega ozemlja, ki je pripadlo Italiji, in se znasli v objemu "narodnega zedinjenja". Začel se je dolgoletni boj za avtonomijo, ki ga je SLS uvedla s predlogom o uvedbi federalizma.

Nastane vprašanje, ki mu tedaj nihče ni mogel vedeti odgovora in ga celo danos nihče ne more vedeti. Namreč, kaj bi se bilo zgodilo s Slovenci in Slovenijo, če bi bilo naše politično vodstvo zavrglo idejo majniske deklaracije o skupni državi s Hrvati in Srbi ter ustanovilo samostojno državo Slovenijo. Odgovor je naknadno nakazala druga svetovna vojna, ko so nas pregazili Nemci, Italijani in Madzari.

Gledana s tega zrelisca, naša politična preteklost okrog leta 1918 in vse poprej ni bila taka, da bi jo bilo treba skrivati. In tudi ne taka, da bi ne smeli gledati nazaj, ko stremimo za idealom lastne državnosti v bodočnosti.

Stari nehovi narodno preteklosti so zdravi in trdni; vredni da se vanje nataka novo vino.

Eden izmed glavnih razlogov, da smo bili 1. 1918 za Zedinjeno Slovenijo ogoljufani, je bila - poleg vseh, v prejšnjih odlomkih to razpčave navedenih, gospodarskih, političnih, diplomatskih itd. razlogov - zlasti narodno-obrambna slabost slovenskega naroda. Stali smo tako rekoč z golimi rokami nasproti organiziranim armadam naših sosedov, ki so do zob oboroženi tudi s težkimi prezjem, pritiskali na naše ozemlje. Danes je že zgodovinsko branje to, kar se je takrat dogajalo na vojaškem sektorju narodne politike, in kar smo nekateri med nami sami dozivali, v onih zmeđenih trenutkih slovenske zgodovine, ko je slo za to, ali bomo Slovenci mogli svoje pravkar

slovesno oklicano svobodo tudi braniti. Cloveka so tacas obhajali zelo doljeni občutki: srce je bilo polno navdusenja nad tem, da je narod resen tisoletno tujo nadvlado in da v Ljubljani ne sedi v vladni palaci vec Nemec, narvec slovenska narodna vlada, a razum in pamet sta temu navdusenju prilivala grenke kaplje zaskrbljenosti, kako bo mogoce vzdrzevati red in mir v casu, ko se se avstro-ogrske armade valile z italijanske fronte cez slovensko ozenlje in ni nihce mogel biti gotov, da se to ozemlje ne bo spremenilo v pustosenje in popoln kaos.

Vsak trezen clovek je moral tudi vedeti, da se za razkrajajoco avstrijsko vojsko pomikajo laske divizije, ki jim bo zelo prav prislo, ce se bodo smatrala poklicane v zmedu in kaosu delati "red" in skrbeti za "mir". Avstro-ogrska monarhija kot mednarodno priznana stara drzavna tvorba je kapitulirala, njene meje so ostale brez obrambe in njej sovrazne armade so imele po vseh mednarodnih doloobah pravico, da njeno ozenlje zasedejo in celo dolznost, da tam vzdrzujejo red. Kdo se je zmenil za razne oklice in odloobce narodne vlade naloga slovenskega naroda, vlade, ki ni bila po mednarodnem pravu od nikogar priznana.

Bili so tedni in meseci ob koncu l. 1918 in zacetku 1919, ko v resnici ni imelo veljave nic drugega kot dobro organizirane, prvovrstno opremljene in izvezbane ter moderno oborozene lastne vojasko enote. Bil je cas, ko so usposno govorile le puskinove cevi in dim iz strojnic. Kjer se je tacas taka krvava govorica uveljavila v prid pravde slovenskega naroda, tam so odredbe narodne vlade prisle na svoj racun. Kjer se ni, je govoril sovraznik.

VI.

Kaksno je bilo stanje slovenske narodne obrambe v tistih dneh? Prva in glavna resnica je, da slovensko politicno vodstvo ni razpolagalo z mocnejso, onotno izgrajeno in pod skupnim vojaskim vodstvom stojeco narodno obrambno silo. Kaj takega je bilo v onih raznerah za celotno slovensko ozenlje popolnoma nemogoce v potrebnem casu zbrati, opremiti in poslati na teren. Kar je bilo najprej dosogljivo, so bili dezertarji v "zelenih kadrih", a ni jih bilo mnogo in kar jih je bilo, so bili bolj vajeni rebeljona kot redne disciplinirane vojasko sluzbe, brez katere si usposne vojasko moci ni moznosti niti misliti. Vecina slovenskih moz in fantov pa je bila razkropljena po razlicnih regimentih razpadajoco avstrijske armade, deloma dalec od Slovenije. K sreci jih je bilo najvece na laskem bojiscu, odkoder so jadrno vracali v svoje slovensko domovino, med njimi tudi castniki. To je poverjenik za narodno obrambo pri svobodni vladi v Ljubljani na hitro roko zacel organizirati v novo, slovensko obrambno silo, ki naj bi predvsem skrbela za obrambo naroda in njegovoga prenozenja pred unikajoco se avstrijsko armado, istocasno pa tudi branila slovensko ozenlje pred tujo zasedbo.

Spominjam se tiste tezke dobe se precej natanko. Tik po 29. oktobru prazniku slovenske svobode, sem se vrnil domov iz Ennsa ob Donavi. Javil sem se takoj v narodno-obrambnem uradu v Ljubljani in bil poslan, ker sem bil oficir, za komandanta vojasko edinice na Krki na Dolonjskem. Kar sem tam nadel in kar sem mogel se sam organizirati in pormoziti, ni bilo zelo podobno urejeni in disciplinirani coti. Izglodalo je bolj kot skupina mlajsih moskih, ki so bili voljni se obdrzati pusko v svojih rokah zaradi predvidovanja, da se bodo s sluzbe v coti okoristili s konfiskacijo vojnega materiala, ki ga bodo izsilili od unikajoco se avstrijske vojske.

Pomisliti je treba, da so bili vsku skup do grla siti vojasko sluzbe, saj so se mnogi med njimi, zlasti taki, ki so bili res izurjeni

bojevniki, potikali po frontah več let. Kdo bi mogel zamoriti, da v takem stanju niso mogli imeti mnogo smisla in navdušenja za strogo urejeno vojsko zivljenje izven fronto? Ko so uvideli, da jim kot poveljujoci oficir ne dovolim ropanja in izsiljevanja od oddelkov umikajoce se vojske, ki je vozila s seboj na trenskih vozovih marsikaj vabljivega, jih je vnema za puske popustila. Ohra jevanje narodno-obrambnega duha v ceti je bilo naporno in malo uspesno delo. To je bil en primer med mnogimi.

S takimi cetami se niso mogle braniti meje Slovenije, ce bi meje sploh bile, pa jih dejansko ni bilo. Treba bi jih bilo sebo zasesti in braniti, kar bi bilo takrat tudi z majhnimi dobro izvezbanimi in oborozenimi enotami narodne obrambe teoreticno, in celo prakticno, mazo izvesti. Vojske onoto generala Majstra na Stajerskem so oboje: izjema in zgled. Ce bi njega ne bilo, bi tekla meja po stajerski dezeli v naso skodo drugod kot tece danos. Zal je Majstra potrebovala Stajerska, a bil je samo eden; genijalen vojak in poveljnik in prav tako velik domoljub. Ko bi bili imeli se onoga Majstra za Koroško in onoga za Primorko, bi se verjetno meje Slovenije ne bile zarsale tam, kjer so se: skoro pol milijona Slovencev je ostalo zunaj. Kako je generalu Majstru uspela njegova vojska operacija, mojstrsko zasnovana in z udarnimi silami izpoljana, mi je do danos nepojmljivo. A eno drzi. Skoraj prav tam, kjer je on drzal miljo in rekol: to je naso in ne damo, je bila potegnjena mednarodna priznana meja Slovenije. Izjema in zgled! Ce bi bili imeli tudi na Koroškem in Primorskem vojaka-poveljnika Majstrovega kova, bi Stajerska ne bila izjema. Meje bi bile tudi tam zelo verjetno potegnjene v naso prid drugje, kot so v resnici bile. In oklic slovenske drzave bi bil v okviru stvarne možnosti.

(nadaljevanje sledi)

POTOPIS Z OBISKI PO AVSTRALIJI

Srecanje z gostom iz Slovenije vedno povzroci radovedna vprasanja kot - kako se vam dopade Avstralija? Kaj mislite o nas? itd. Odgovori so navadno vljudni in ustrezajoci. Le premalo ljudi se spominja kako kriticno smo sami gledali na tukajsnje zivljenje ko smo prispeli. Vse je bilo slabse kot doma - od vode do kruha. Gost, ki ne iztrese kopico pahvale je takoj prevzet in cudino semu, ce bi ne hotel ostati v Avstraliji. Pozabili smo, da smo hoteli nazaj pod rodni krov ze hitro po nasem prihodu in bi se mnogi res vrnili, da smo imeli denar in priliko. Koneno je cas napravil svoje in pocasi smo se udomacili.

Ko je bil na obisku Savski Val je bil med njimi Damijan Kurent, ki nam je napisal potopis kjer je ovekovecil svoje vtise in gledanje na nas in Avstralijo. Preprican sem, da nam bo branje zanimivo in da je imel opraviti tudi z navihanimi porocevalci, kot na primer tisti, ki so nasli aboridzina, ki se ni videl dezja.

Damijan takolo pripoveduje:

SAVSKI VAL V AVSTRALIJI 11.10. - 21.11.73

Skupina osmih Ljubljancev, stiri pevci "Savskoga Vala", trio Francija Baharja ter priljubljeni igravec Janez Skof smo se odlocili in 11. oktobra 1973 tudi podali na pot v daljno Avstralijo, da poneseo nasim izseljencem slovensko besedo, pesem in muziko. Dobro poldrugo leto pred tem so zacrali trdo ledino kulturnih stikov z domovino Slakovi fantje. Spomin na ta

obisk je se vedno živ in prisoten med našimi ljudmi, ki so nas povsod sprejemali s prisrčno slovensko gostoljubnostjo.

Spocetka se je odprava držala smola. Zapletalo se je že nekaj pri vizah, nato pa smo imeli v Beogradu zaradi zamude letala hude dirke, da smo dobili potne liste z avstralskega konzulata prav v trenutku, ko so nas že po zvočniku klicali v polno zasedeno letalo JAT-ov Boeing 707, namenjen preko Karacija in Singapura naravnost v Sydney. Najlepše pa je sledilo na karantenski kontroli sydnojskega letališča. Franciju Baharju so dali nedvoumno vedeti, da se pozvzigajo na njegovo rumeno karto, ker zaradi medicinskih indikacij ni bil cepljen zoper črne kože. Vtahnili so ga v karanteno, odkoder so ga sešele čez dva dni resili vplivni Slovenci iz Sydneya s pomočjo mednarodne organizacije ZIP (zveze in poznanstva), kljub vsestranskemu zatrdjevanju, da pedantne avstralske oblasti v tem pogledu ne poznajo nobene sale.

Avstralija, zavita v goste bele oblake je ljubosumno čuvala svoje skrivnosti prav do trenutka, ko smo - 13.10.73 ob 7.00 uri po lokalnem času, ki je 9-ur pred našim - stopili na njena tla, oziroma točneje povedano, na sijajno zloščen letalski hodnik. Strahovita nevihta, ki se ni in ni hotela poloci, je kar brz razmajala naše selske predstave o susni in vroci Avstraliji. Kasneje smo izvedeli, da dezela že več kot 60 let ni imela toliko padavin kot lotos. Casopisi so baje poročali o domorodcu iz osreje dezelo, ki je pri svojih 70. letih sole lotos prvič v življenju videl čudni meteorološki pojav, ki se mu pravi dez. Kakor je čudno, da ves čas bivanja v Avstraliji skoraj nismo potrebovali deznika, pa so nebesne sile, menda zaradi prave "stimungo", prav za uro našega slovesa spet zrezirale veličasten naliv.

Predstavniki Slovenskega društva, ki so nas modtom nestrpno in dolgo čakali na letališču, so takoj organizirali roševalno akcijo za Bahija, nas druge pa vse poklepane odpeljali in nastanili pri posameznih slovenskih družinah.

Prebudilo me je vedro nedeljsko jutro in cvrkutanje stovilnih neznanih pticjih glasov. Vmes se je oglasalo čudno, kratko in zadireno krohotanje. To je kukabara (kookaburra), ptic, ki se smoje, mi pojasnijo gostitelji. Ta zavaljeni, debeloglavi in ostrokljuni predstavnik pornatega sveta je velik ljubitelj kace, seveda v kulinaricnem smislu, in je zaradi tega tudi strogo zasciten. Kace zgrabi za vrat, jo odnese v primerno visino in nato spusti, najrajši na skalo ali asfaltirano cesto, da se ubije. Ta postopek se po potrebi ponovi, obedi je namrec serviran sele tedaj, ko zrtev ne kaze nobenega znamenja življenja vec. Slisal pa sem kukabaro samo to in naslednje sydnojsko jutro pa nikjer vec.

Maklucje je hotelo, da zaradi prezasedenosti nismo mogli dobiti mesta v letalu, ki je imelo najugodnejši datum prihoda glede na vnaprej pripravljeni raspored koncertov. Tako smo inoli za roševanje Baharja, ki mu je grozilo 14 dni v karantene ali celo takojsen povratak, pa do prvega koncerta v Brisbanu kar teden dni casa. K sreči se je mucna zadeva kmalu resila in v ponedeljek zvečer smo inoli rošecnega Francija, cepljenega po avstralskih predpisih, spet v svoji sredi.

Novi avstralski prijatelji so nam pripravili za prosti čas do soboto specialen program. Na poti v Brisbane so napravili z nami velik avinek v notranjost kontinenta ter nam omogocili tridnevno bivanje v Lighting Ridgu, odinem nahajaliscu črnega opala na svetu. Ime tega izgubljenega kraja, ki leži na queenslendski meji kakih 500 milj severno od Sydneya in skoraj prav toliko zahodno od Brisbane, poznajo tudi mnogi avstralski

Slovenci, posebno tisti, ki jih je na peti kontinent prignala pustolovska zilica, teh pa niti ni tako malo. Vsekakor smo imeli srečo, da smo v teh dneh doživeli prvobitno avstralsko naravo, čudovito in obenem grozljivo poldivjino, tako različno od več ali manj povsod enake civilizacije.

Ze ko smo se v sydnejskem Marylandsu trpali z vso prtljago in opremo vred v tri prostorne, močne avtomobile, je vzbudila moja pozornost precejšnja plastena rocka, katere ni bilo mogoče nikamor več zbasati. Zanimalo me je, če je notri bencin. Voda, se je glasil odgovor. No lepa rec, sem si mislil, rokel pa nic.

Tista voda mi nišla iz glave, se posebno, ker smo je na potu proti severu videli dovolj v obliki rek, potokov, jezer in mlak, že globoko v notranjosti pa smo jo bredli tudi z avtomobili, ker je bila cesta na več mestih poplavljená tudi pol metra visoko, tako da jo voda vdiralá pri vratih.

Kot som predvideval, je bila uganika drugi dan sama od sebe resena. Po bakronih vodovodnih ceveh Lightning Ridgea tece vroca, rjavkasta in po zveplu smrdoca voda. Po zveplu pa ne smrdi samo voda, ampak tudi juha, kava, limonada, oprano perilo in ves kraj. Vodo zajemajo iz arteskega studenca, ki so najzadeli pri iskanju nafte.

Pa se nekaj drugega so zavohali nasi pomohkuzeni evropski nosovi; Brz ko smo zapeljali v hribe nad Sydneyom, porosla z evkaliptovim gozdom, je preplaval nosnice zoprn, osladho trpek vonj, ki ga izlocajo etericne smole nekaterih vrst tega povsod pricujocega avstralskega drevja. Ta vonj se je stopnjeval do odvratnosti, ko smo pozno zvecer prispeli na cilj in so nasi gostitelji zakurili evkaliptov les in lubje, da bi na zaru spekli zrozke za vecerjo. A clovek je prilagodljivo bitje in tretji dan se za latningrisko vonjave nti zmenil nisem vec.

Tisto, kar napravi na clovoka najgloblji vtis, ko stopi na avstralski kontinent, so silne razdalje. Ta občutek ne popusti niti potem, ko se clovek že nekako navadi na celodnevna potovanja s hitrimi avtomobili. Avstralijo si predstavljamo najhno, pač v skladu z risbo v solskem atlantu, kjer izgleda razdalja n.pr. med Sydneyom in Canberro kot kakšen pohleven nedeljski izlet v Kamnisko Bistrico, v resnici je pa treba za to pot pet ur teške noge na plinu. Nase razdalje se v tem začakrozenem kontinentu kar izgubijo. Avstralija je v resnici kontinent, skupaj se drzoca zemlja, ne pa kakšen ponesrečen flancat kot Evropa. Samo Viktorija najhna kapica na jugovzhodu, je prostrana dozela, da ne govorim o puscavskih prostranstvih severozahoda, ki jih seveda rudi nasa odprava ni povhala. Sicer pa je tam razen razzarjenega peska in kamonja komaj kaj videti.

Zato pa je bilo marsikaj videti na nasi poti proti severu. Ko se cesta previje cez Blue Mountains, Modre gore, se odpre prelepa, gricovnata pokrajina, polna ta cas zivozelenih pasnikov, jezerc, farm in velikih polj svetlozelene pšenice tik pred klasitvijo. Pokrajino obroblyajo grici parasli z nespigibnim turobnim evkaliptovim gozdom. Kjerkoli je zemljisce pripravno, se danes kreijo ta gospodarsko malovredni gozd, da na njegovem nastu napravljajo pasnike. To je nedvomno najhnoj tezaske delo izmed vsega, kar so opravili pionirji dozelo. Danes, s sedobnimi tohnicnimi sredstvi gre krejenje gozdov hitreje in lazejje od rok. Z letalom polijejo gozd z bencinom, enkrat, in drugic, da ga pozde. Ali pa napno močno vorigo med dva tezka traktorja in ze se začne brivska akcija. Ostanek dela opravijo tezki buldozerji in ogenj. Povsod pa dozeli je

videti sredi pasnikov ostanke takih ocisovalnih akcij. Če je bilo kako drevo le pretrmasto, si farnar ni razbijal glavo, ampak ga je enostavno obsel s traktorjem. Ponokod se zdi, kot da raste pšenica v razredčenem gozdu. Klub velikanskim gozdnim površinam pa ni zaslediti nikakšne gozdar-ske ali lesno industrijske dejavnosti, razen v krajih, kjer so posadili velike plantaze posebne vrste borovca. Evkalipta je v Avstraliji več sto vrst, za vse pa je značilno usnjato, sulicasto listje, ki se po robu obrača k soncu, tako da izhlapeva cim naj vode. Za tehnično uporabo so primerne le nekatere vrste in to takoj po poseku. Ze po enem mesecu les tako otrdi, da motorna zaga kar odskoci. To drevje je najbolj podobno vrbam ali oljkam, nekatere vrste imajo krosnje podobne pinijam ali jesenom. So vrste z visokim, gladkim in bolim lubjem, pa spot drugo, strasno krivonočaste z lubjem, ki se da lupiti. Nekatero vrste rastejo le kot priklikavo grmi-cevje, podobno savskemu vrbju, videl pa sem tudi gozd iz sopastoga pali-cevja, na katerem so se zacenjale krosnje natanko na določeni visini, kot da bi bil na delu najbolj skrben drevosnicar. Barva evkaliptovega gozda je nedoločno umazana sivo-olivnozeleno, kdaj pa kdaj vlece na rdečkasto. V daljavi dobiva goz črn ali vijoličast nadih in nekaterikrat le ta tu-robna barva opozarja popotnika, da se ne nahaja v najljepsih, od civili-zacije se nedotaknjenih predelih Evrope.

Vreme na našem potovanju na sever je bilo prelepo. S kristalnega neba je zarelo sonce, redki rjavkasti pretrgani oblaki so jadrili nekam na zahod. Čez pokrajino neprestano vleče veter in blezi vročino. Zrak je nedopovedljivo čist, obzorja velikanska. V daljavi gotovo več kot sto milj se crtajo čisti in jasni obrisi Modrih gor.

Zemlja se tu v notranjosti postopoma popolnoma izravna. Pot nas vodi več sto milj daleč po kot mize ravni in ploski pokrajini, ki se nosi navdih divjino. Zanimiva, kicasto nacickana podezelska mosteca so izginila, le tu in tam, vsakih deset ali dvajset milj nas vodna vetrnica opozarja na v drevju skrite farme. Edino znamenje civilizacije v tej pokrajini je brezhibno asfaltirana cesta, neprekinjena ziena ograja farn obkraj, električni daljnovod in seveda redke skupine krav in ovac. Te slednje se pasejo tudi po najbolj brezupni gmajni, med konguruji in divjimi kozami.

Trda noc je ze, ko prispemo v Lightning Ridge v hiso nasega gostitelja Jozeta, utrujeni od vročine in vtisov. Po poti smo videli na cesti povezane primerke avstralskega zivalstva, tako borem v svojem dnevniku: veliko kac in pticov, konguruja, lisico, dve ovci in divjega prasica. Omenil sem ze mornariske vaje z nasimi avtomobili, spet na drugem mestu pa je postana in sprajena voda v nocvirju polog ceste tako strasno smrdela, da smo si morali zatiskati nosove.

Tu v neznanem Lightning Ridgeu pa se pocutimo varno. Vsa prostranstva so se skrcila na ta mali, gojeni vrtic pred hiso, poveznjen pod črne, zametno kupolo tople avstralske noci, protkane s svetlini zvezdami. In medtem, ko mlatimo zrezke, se v disecem grmu oranževca oglasi sere-nada neznane ptice; njen precudno lep napev mi zveni v usesih se dolgo potem, ko utrujen padem na odkazano lezišce.

.....

Drugi dan je namonjen ogledu tega svojevrstnega kraja, se najbolj podobnega divjemu zapadu. Se vecc: divji zapad, kakrsnega smo navajeni glodati v westernih, je pravo dilotanstvo v primeri s tom ciganskim taborom, ki ga je videti tukaj. Med kupi rudniske jalovine so posejane barake iz pločevine in desk, sotori, stare bivalne prikolicé, razmahani tovernjaki in kajpak vsakovrstne, tudi najglobljega usmiljenja vredna osebna vozila. Center mosteca, ki steje kakih 2500 rudarjev, lovcev,

hazarderjev, brusilcev in trgovcev z opali, farmerjev na "vikendu", postopancev, obupancev in dvomljivih zensk, je spodobno asfaltiran in osvetljen, tu je celo najmoderneje urejena osnovna sola. V isti ulici vidis poleg razkosne vile opalskega bogatasa iz plocevine zbito bajto, iz katere pogledujejo crne glavice nadvso ljubkih otrok avstralskih domacinov ali ~~xxx~~ aboriginov, kakor jih imenujejo tukaj. Nekatere ulice pravkar pripravljajo za asfaltiranje. Ogromni stroji za pripravo cestisc vzdigujejo v vetru velikanske oblake rdecega prahu.

Sredisce druzabnega zivljenja v tem mestocu je edini public ali kratko pub, ki je obenem gostilna, hotel, kulturna dvorana, plesisce, igralnica in kaj vem kaj se. V prednjem prostoru je dvojna tocilna miza, kjer tocijo ledene mrzlo pivo in druge pijace. Tocilno mizo obdaja ob vsakem dnevnem casu venec izbranih vzorcev tukajsne druzbe. Poleg spodobno okravatenega businessmana visi na mizi capin z divje razkustrano brado in globoko na glavo potlaceno klofeto. Zraven sta dva hippyja v tesnih kavbojkah in neznansko umazanih telovnikih na golom zivotu. Kdo ve, s katerega kraja sta pravkar prigrmela s tezko hando na stiri izpuhe. V tem pubu proslavjajo rudarji v pristnem jacklondonovskem vzdusju svojo najdbe in zalivajo sklenjene kupcije s potoki mrzlega piva.

"Norma je tukaj sestnajst do sedemnajst vrcov", razklada nas sofer Jaka, "prvi trije se razkadijo kot bi jih zlil na razbeljeno zelezo".

Jaka je bister fant; komaj poldrugo leto je v Avstraliji, pa ve o njej vec kot marsikdo, ki je tu ze desetletje. Spada v tisto vrsto ljudi, ki vse vedo, tudi to, kdaj bo imela Berenikina kodra mlade. Pri tem pa je izredno simpaticen in kar je glavno, njegovi podatki, kot sem kasneje preveril, so v glavnem drzali.

Pivo pa je skoraj zares zacvrcalo. Ni cudno, saj kaže toplomer 35 stopinj v senci. Toda to vrcino je zaradi suhega zraka in stalnega vetra prav lahko prenasati.

(nadaljevanje sledi)

<u>M I N O R E S</u>	-	Koncert s plesom
	17. avgusta '74	zvecer
	18. avgusta '74	popoldan

V prodaji so srecke za loterijo. Zrebanje med plesom v septembru.
